

В ІНСТИТУТІ ЛІТЕРАТУРИ

VI ТЕКСТОЛОГІЧНІ ЧИТАННЯ ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ ЄФРЕМОВИЧА СИВАЧЕНКА

---

20 листопада 2019 р. в Інституті літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України відбулися чергові, VI Текстологічні читання пам'яті видатного історика літератури, фольклориста, джерелознавця і текстолога, члена-кореспондента НАН України Миколи Єфремовича Сиваченка (1920—1988). Із доповідями й повідомленнями виступили науковці відділу рукописних фондів і текстології, де в останні роки працював М. Сиваченко, відділу шевченкознавства, члени якого традиційно велику увагу приділяють джерелознавчим пошукам, а також дослідники інших наукових підрозділів Інституту.

О. Боронь шукав відповідь на питання «Кому з братів Лазаревських адресовано Шевченків лист від 20 грудня 1847 року?» (тема доповіді). Він аргументовано спростував гіпотезу Л. Большакова про те, що поет епістолярно звертався нібито до В. Лазаревського (так було зазначено у першодруці листа 1891 р.). Новий погляд на відомі факти й додаткові докази, оприлюднені О. Боронем, доводять, що насправді Шевченко написав цього листа до Василевого молодшого брата Михайла, як прийнято в академічних виданнях Шевченкових творів на пропозицію М. Новицького від 1929 р.

А. Шацька, працюючи над родинним листуванням Драгоманових, виявила помилкове (хоч дотепер загальноприйняте дослідниками) датування двох відомих фотографій Михайла Петровича Драгоманова та його дружини. На підставі змісту цілої низки листів вона доводить, що фотопортрет Людмили Михайлівни Драгоманової був зроблений у Флоренції у 1872 р. (досі помилково датований 1868 р.). Щодо зображень М. Драгоманова, то в авторитетному виданні Т. Скрипки «Родові гнізда Драгоманових-Косачів: їх устрій та культура» (Київ, 2013) сталася прикра помилка: було переплутано звороти двох його фотографій, внаслідок чого їх було неправильно датовано. А. Шацька розібралася в цьому, підтвердила свої припущення фактами з листування, уточнивши: один портрет М. Драгоманова було зроблено в київській фотомайстерні Ф. Левдика 1863 р., другий — у київській фотомайстерні В. Висоцького не раніше 1873 р.

О. Шубравська в доповіді «Драма Сидора Воробкевича “Новий двірник”: рукопис і публікації» проаналізувала відповідність видань

п'єси (1921 р. О. Маковеєм та 1986 р. М. Гнатюком) авторському текстові, який зберігається в архіві Інституту літератури. Перший видавець драм С. Воробкевича О. Маковей, розшифровуючи рукописи, значно поредагував твір стилістично, додаючи від себе слова і вирази, на свій розсуд втручався в авторський текст. У цілому зміст твору відповідає оригіналу, проте редакторські правки Маковея не завжди видаються достатньо мотивованими. Виданий в Ужгороді М. Гнатюком збірник творів Воробкевича вміщує цю п'єсу в редакції О. Маковея з деяким осучасненням правопису. Як наголосила дослідниця, авторський варіант насамперед має право на існування.

Джерельною базою виступу *Т. Голяк* «Співпраця М. Возняка та І. Лизанівського при підготовці видання творів Івана Франка у 30-ти томах» послужили листи І. Лизанівського до М. Возняка періоду 1926—1929 рр., що зберігаються в фондах Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. До сьогодні цей аспект взаємин не було досліджено. Доповідачка оприлюднила інформацію про видавничі плани редактора 30-томника, характер його прохань до М. Возняка у справі підготовки тому літературно-критичних праць, повістей І. Франка та обговорення фінансових питань. Напрошується висновок, що ця співпраця також визначила коло наукових зацікавлень М. Возняка на найближчі роки, зокрема, змусила дослідника зосередитися на вивченні долі драматичного твору І. Франка «Рябина».

Я. Цимбал у доповіді «Романістика Миколи Хвильового: чи була чорна кішка в темній кімнаті?» збила низку фактів, які доводять, що відомий письменник був автором не одного лише роману «Вальдшнепи»; він обмірковував і розпочинав писати кілька інших великих прозових творів. І хоча досі не вдається знайти ці тексти чи їх фрагменти, у дослідників тепер достатньо вагомих доказів їх існування.

У доповіді «Трансформація першої сцени “Завойовників” Юрія Яновського» аспірантка *С. Кондратьєва* розкрила суттєві авторські зміни початку п'єси, написаної 1932 р. У тексті цієї сцени було змінено музичний супровід з пісні на музику без слів, місце дії (поле на степ) та пору року — зиму чи осінь — на весну. Також зазнали кардинальних змін двоє з трьох діючих персонажів: американський та німецький спеціалісти приблизно одного віку «переросли» у старшого та молодшого німців. Дуже змінився і смисловий акцент сцени — замість міркувань про політику персонажі наголошують на суворості навколишньої природи. Незмінними в п'єсі залишилися лише схема «двоє та пастух» і сам образ діда-пастуха, що марить козацьким минулим України.

Завершенням читань стала цікава підсумкова дискусія.

Отримано 5 грудня 2019 р.

Галина БУРЛАКА
м. Київ